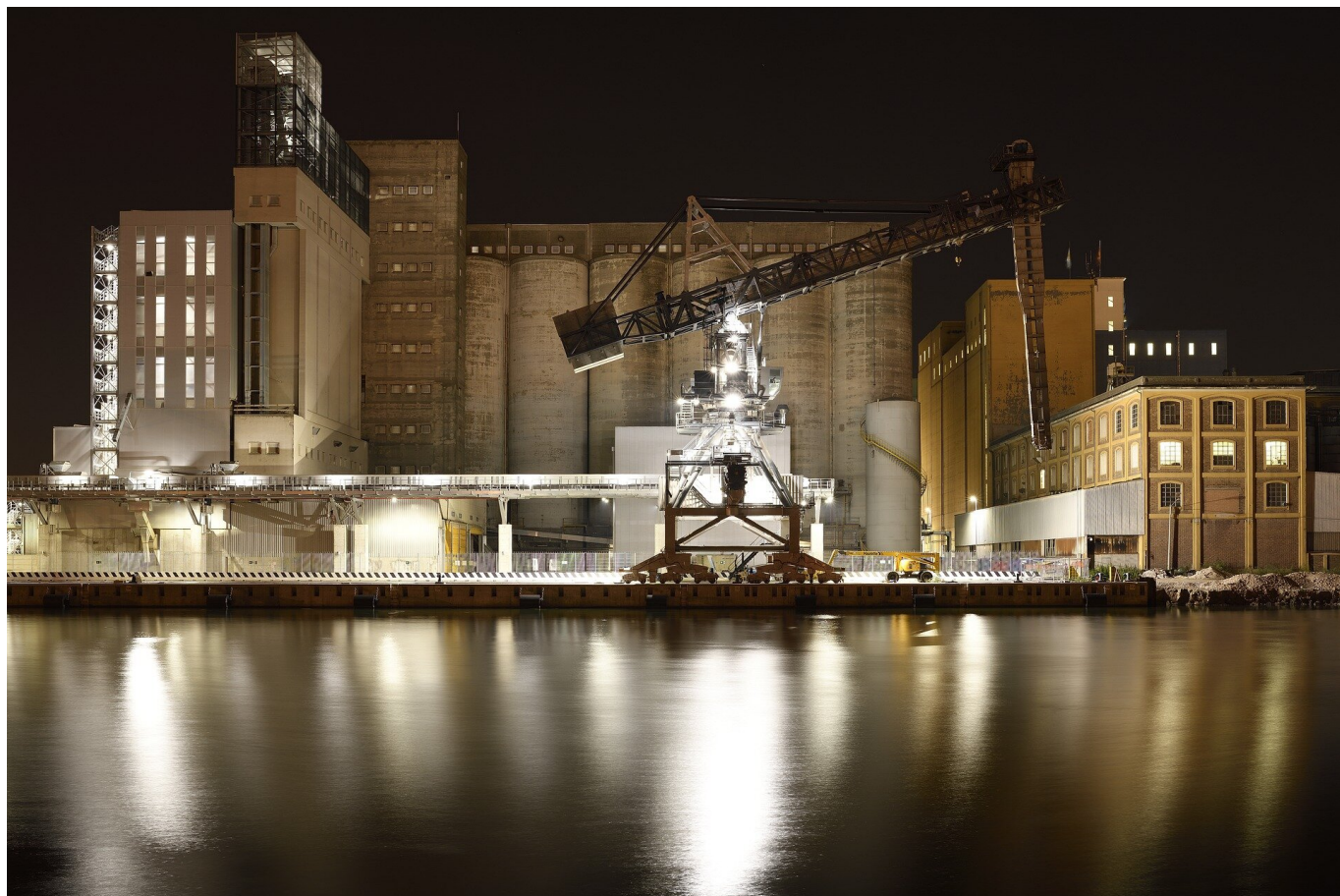
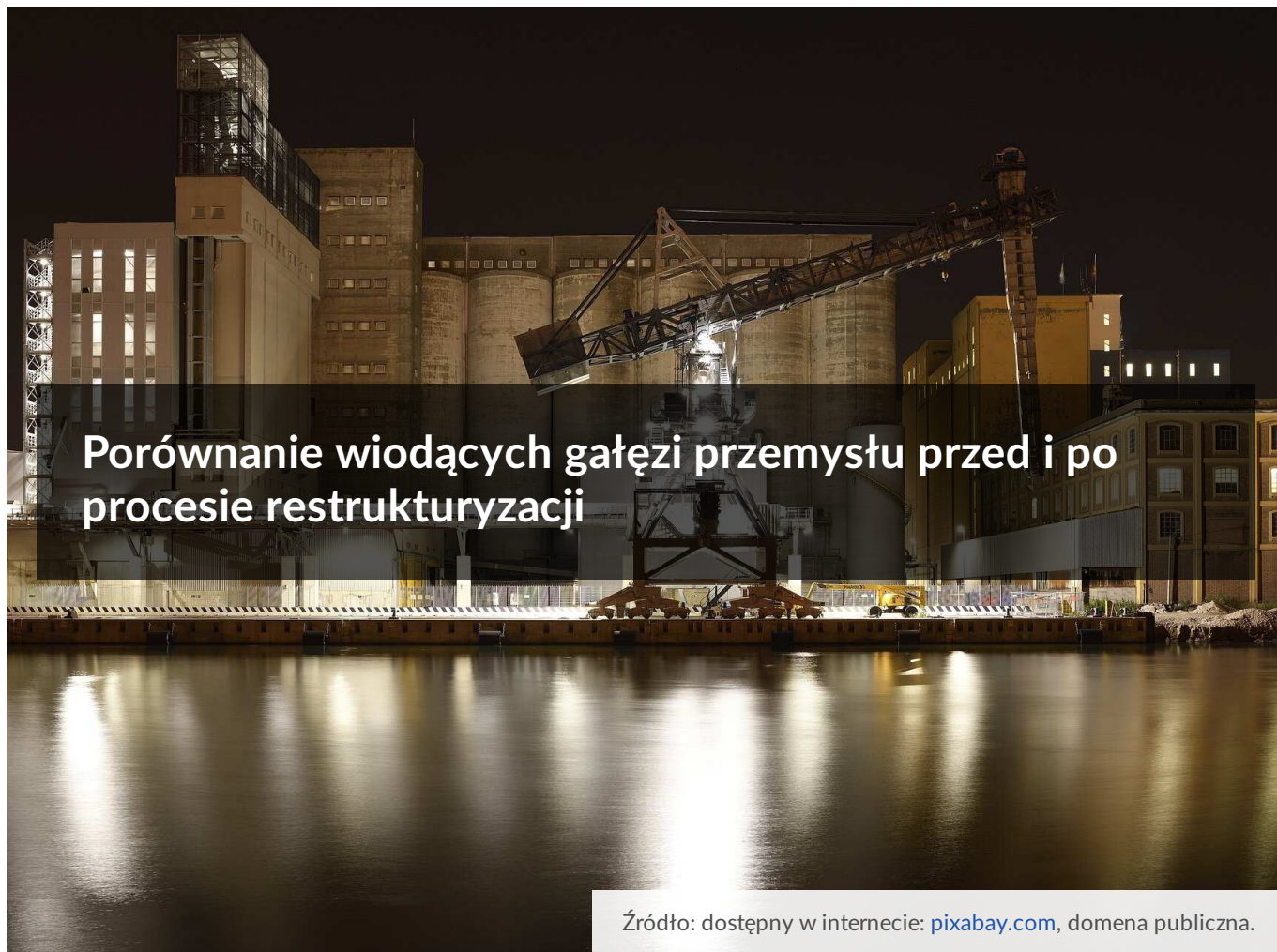

Porównanie wiodących gałęzi przemysłu przed i po procesie restrukturyzacji

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Porównanie wiodących gałęzi przemysłu przed i po procesie restrukturyzacji

Źródło: dostępny w internecie: pixabay.com, domena publiczna.

W Polsce po II wojnie światowej, w efekcie wprowadzenia gospodarki centralnie sterowanej, nastąpiła nacjonalizacja przemysłu. Nie działały wówczas mechanizmy rynkowe. Rząd ustalał kierunki rozwoju przemysłu (głównie ciężkiego) – wysoce kapitałochłonnego, energochłonnego i materiałochłonnego. Władze decydowały również o cenach poszczególnych towarów, o rodzajach i ilościach produktów, jakie należało wytwarzać według z góry założonych planów, a także o kierunkach handlu surowcami i wyrobami przemysłowymi. Wraz z dostosowaniem się do gospodarki rynkowej potrzebna była restrukturyzacja, o której dowiesz się więcej w tym e-materiale.

Twoje cele

- Określisz, na czym polega restrukturyzacja oraz wyjaśnisz jej przyczyny.
- Wyjaśnisz, które branże gospodarki podlegają restrukturyzacji.
- Omówisz pozytywne i negatywne skutki restrukturyzacji na wybranych przykładach.

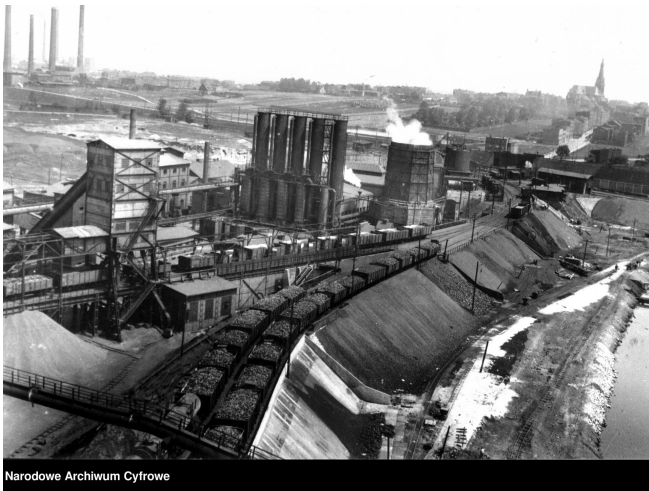
Przeczytaj

Restrukturyzacja polskiego przemysłu

Dostosowanie się do reguł gospodarki rynkowej wymagało od polskiego przemysłu restrukturyzacji, co wiązało się ze zwróceniem szczególnej uwagi na następujące problemy:

- nierównomierne rozmieszczenie produkcji przemysłowej (skupienie produkcji w okręgach przemysłowych),
- niedoinwestowanie zakładów przemysłowych, słaby postęp techniczny, zużycie maszyn i urządzeń,
- energochłonne i materiałochłonne gałęzie przemysłu zanieczyszczające środowisko,
- niska wydajność pracy,
- nierentowność wielu dużych zakładów przemysłowych, w których trudno zmienić profil produkcji,
- niewłaściwa organizacja produkcji,
- zadłużenie wielu przedsiębiorstw,
- dofinansowanie przez państwo części nierentownych kopalń, hut, zakładów zbrojeniowych, elektrowni,
- niska jakość wielu polskich towarów, mała konkurencyjność na światowych rynkach,
- brak promocji polskich wyrobów za granicą,
- w strukturze produkcji dominacja górnictwa węgla kamiennego i brunatnego, rudy miedzi, siarki, cynku i ołowiu, hutnictwa, przemysłu lekkiego; niski udział przemysłu zaawansowanych technologii,
- zbyt niski udział produkcji towarów o wysokim stopniu przetworzenia,
- likwidacja wielu zakładów wraz z przemianami w strukturze gałęziowej powodująca bezrobocie strukturalne,
- powstanie obszarów ekologicznego zagrożenia z uwagi na wcześniejsze lekceważenie norm ekologicznych,
- spadek zamówień na pewne grupy towarów i surowców na rynkach światowych ograniczający produkcję krajową.

Restrukturyzacja przemysłu to ogół przemian w gospodarce prowadzących do zmiany struktury gałęziowej przemysłu przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych i modernizacji ciągów produkcyjnych. Dotyczy zarówno aspektów ekonomicznych, jak i społecznych oraz środowiskowych.

Zakłady hutnicze w Chorzowie przed restrukturyzacją

Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe, dostępny w internecie: szukajwarchiwach.gov.pl, domena publiczna.

Restrukturyzacji podlegają w największym stopniu okręgi surowcowe, w których dominowały tradycyjne gałęzie przemysłu (górnictwo, hutnictwo, przemysł włókienniczy). Na przykład w Górnośląskim Okręgu Przemysłowym, gdzie koncentrował się przemysł ciężki, zamyka się nierentowne kopalnie, huty o przestarzałym cyklu produkcji czy działające przy tych obiektach elektrownie. Na terenie zlikwidowanych przedsiębiorstw powstają mniejsze, prywatne zakłady przemysłowe cechujące się większą wydajnością pracy, często z udziałem kapitału zagranicznego. Ogranicza się rozwój przemysłów energochłonnych oraz

materiałochłonnych i jednocześnie zwraca się uwagę na przestrzeganie norm ekologicznych. Podstawowymi problemami w restrukturyzacji GOP-u są wysokie potrzeby finansowe oraz niskie kwalifikacje pracowników.

W Legnicko-Głogowskim Okręgu Miedziowym, gdzie nastąpił spadek zatrudnienia w górnictwie rud miedzi i hutnictwie miedzi, część zwolnionych pracowników znalazła pracę w firmach zależnych lub współpracujących. Doprowadziło to do wzrostu zatrudnienia w usługach i budownictwie. W 1997 r. utworzono Legnicką Specjalną Strefę Ekonomiczną (obejmującą Legnicę, Polkowice, Krzywą, Złotoryję i Lubin). Dzięki kapitałowi zagranicznemu nastąpił rozwój budownictwa, produkcji urządzeń grzewczych, mebli biurowych oraz porcelany użytkowej. Wielkie inwestycje proekologiczne, np. instalacje do odsiarczania spalin w hutach miedzi oraz oczyszczalnia wód odprowadzanych do Odry

Hala zrestrukturyzowanej Huty Królewskiej w Chorzowie, w której znajduje się Muzeum Hutnictwa

z wielkiego zbiornika odpadów poflotacyjnych Żelazny Most, ograniczyły emisję ścieków i odpadów poprodukcyjnych.

Źródło: Polar123, dostępny w internecie:
commons.wikimedia.org, licencja: CC BY-SA 3.0.

Skutki restrukturyzacji

Pozytywne	Negatywne
powstawanie zakładów nowszej generacji w oparciu o nowoczesne technologie produkcji, upowszechnianie nowoczesnych, bardziej wydajnych metod zarządzania i organizacji pracy, innowacyjne zakłady małej i średniej wielkości pobudzają rozwój regionu, zapewnienie nowych miejsc pracy, otwieranie nowych działalności, wzrost motywacji do podnoszenia kwalifikacji pracowników, wzrost konkurencji w walce o rynki zbytu, a tym samym poprawa jakości produktów, bardziej zróżnicowana struktura przemysłu, zastępowanie droższych surowców tańszymi, zmniejszanie kosztów produkcji i wzrost zysków, upowszechnianie „czystych technologii”, co poprawia jakość środowiska przyrodniczego, wzrost inwestycji zagranicznych.	likwidacja miejsc pracy, masowe zwolnienia w początkowej fazie restrukturyzacji, niezadowolenie społeczne, strajki, wzrost postaw bezradności w nowej rzeczywistości, wysokie koszty odpraw dla zwalnianych pracowników, zasiłków socjalnych, koszty przekwalifikowania siły roboczej, wysokie koszty restrukturyzacji, wprowadzania nowych ciągów technologicznych, otwierania nowych działalności, wysokie koszty inwestycji proekologicznych, ograniczających lub likwidujących negatywny wpływ przemysłu na środowisko przyrodnicze, konieczność modernizacji infrastruktury technicznej, napływ kapitału zagranicznego będącego zagrożeniem dla działalności rodzimej.

Przykłady okręgów zrestrukturyzowanych

- **Zagłębie Północne we Francji** (Lille – Roubaix – Tourcoing): tradycyjne gałęzie przemysłu bazujące na złożach węgla i rud metali zostały zastąpione nowymi; jeszcze w latach 60. XX w. dynamicznie rozwijało się górnictwo węgla, hutnictwo żelaza i metali nieżelaznych, przemysł chemiczny (**koksochemia**, tworzywa sztuczne, nawozy azotowe), włókienniczy; obecnie dominują nowoczesne gałęzie przemysłu: precyzyjny, elektrotechniczny i elektroniczny, środków transportu, chemiczny (barwniki chemiczne, włókna syntetyczne, lekarstwa); rozwinął się też przemysł petrochemiczny (zastąpił **karbochemię**); specyfiką okręgu jest rozwój przemysłu kosmetycznego, odzieżowego, poligraficznego i kinematograficznego; ponadto tradycyjne elektrownie węglowe zastępowano elektrowniami jądrowymi.

Francuska elektrownia jądrowa Fessenheim

Źródło: César, dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY-SA 3.0.

- **Okręg Reńsko-Westfalski w Niemczech**, którego centralną część stanowi Zagłębie Ruhry (Düsseldorf, Duisburg, Dortmund, Essen, Bochum, Leverkusen): w latach 60. XX w. dominowało tu zatrudnienie w górnictwie węglowym, hutnictwie żelaza i metali nieżelaznych, przemyśle maszynowym (maszyny dla górnictwa i hutnictwa), w mniejszym stopniu w karbochemii, przemyśle chemicznym (barwniki, tworzywa sztuczne), włókienniczym; obecnie zamknięto większość kopalń, położono nacisk na przemysł precyzyjny, elektrotechniczny i elektroniczny, środków transportu, chemiczny oparty na biotechnologiach; spadło znaczenie karbochemii na rzecz petrochemii; rozwinął się przemysł poligraficzny.

Dortmund – największe miasto Okręgu Reńsko-Westfalskiego

Źródło: Mbdortmund, licencja: GFDL 1.2, dostępny w internecie: commons.wikimedia.org.

Słownik

koksochemia

dział karbochemii obejmujący procesy wysokotemperaturowego odgazowania (tj. koksowania) węgla kamiennego, których głównym celem jest produkcja koksu oraz procesy przerobu pozostałych produktów: smoły węglowej, benzolu surowego, gazu

Źródło: Encyklopedia PWN

karbochemia

całokształt wiedzy o właściwościach, przeróbce i produktach tej przeróbki węgla kopalnych (kamiennych, brunatnych) i torfów; podstawową formą użytkowania węgla jest spalanie; ze względu na ochronę środowiska przyrodniczego stosuje się: odsalanie węgla, usuwanie ze spalin związków siarki, tlenków azotu; proces intensyfikuje się, prowadząc go w złożu fluidalnym, co umożliwia spalanie węgla tzw. wysokozapopielonych

Źródło: Encyklopedia PWN

Grafika interaktywna

Zapoznaj się z grafiką interaktywną i wykonaj polecenia.

Porównanie wiodących gałęzi przemysłu przed i po procesie restrukturyzacji

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. Grafiki w panelach: nac.gov.pl; commons.wikimedia.org; pexels.com, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 1

Wyjaśnij, jakie jest znaczenie kapitału ludzkiego w produkcji dóbr i materiałów w przemyśle przed restrukturyzacją i po niej.

Polecenie 2

Wymień pozytywne i negatywne skutki restrukturyzacji w przemyśle górniczym i hutniczym.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Jedną z przyczyn potrzeby restrukturyzacji to

- ☐ niskie koszty działalności.
- ☐ wysoka jakość produktów.
- ☐ zbyt materiałochłonna produkcja.
- ☐ niedostatecznie energochłonna produkcja.

Ćwiczenie 2

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Cechą okręgów zrestrukturyzowanych jest

- ☐ materiałochłonność.
- ☐ brak przemysłu opartego na surowcach.
- ☐ niekorzystny wpływ na środowisko.
- ☐ produkcja dóbr opierająca się na dużej liczbie pracujących osób.

Ćwiczenie 3

Połącz w pary rodzaje okręgów przemysłowych z czynnikami związanymi z ich genezą.

wielkomiejskie

związane z obszarami rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii

transportowe

powstałe na obszarach zurbanizowanych

technopolie

powstałe na obszarach o dogodnym położeniu komunikacyjnym

surowcowe

powstałe w miejscach eksploatacji głównie węgla kamiennego, rud żelaza i metali niezależnych

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Przyporządkuj odpowiednie grupy gałęzi przemysłu do czynników determinujących ich lokalizację.

baza surowcowa, baza energetyczna, dostęp do wody, rynek zbytu, siła robocza, zaplecze naukowo-techniczne

Dominujący czynnik lokalizacji		Gałęzie i branże przemysłu
baza surowcowa		
baza energetyczna		
dostęp do wody		
rynek zbytu		
siła robocza		
zaplecze naukowo-techniczne		

Ćwiczenie 6

Zaznacz technologię, na której opiera się koncepcja Przemysłu 4.0.

☐ Druk 3D.

☐ Internet.

☐ Grafen.

☐ Linia produkcyjna.

Ćwiczenie 7

Przyporządkuj branże do poszczególnych gałęzi przemysłu.

Przemysł paliwowo-energetyczny

odzieżowy

włókienniczy

paliwowy

skórzany

węglowy

wapienniczy

Przemysł elektromaszynowy

środków transportu

cementowy

elektrotechniczny

Przemysł mineralny

maszynowy

metalowy

szklarski

energetyczny

kamieniarstwo

Przemysł lekki

Ćwiczenie 8

Korzystając z dostępnych źródeł informacji, opisz, jak zmieniły się tereny po kopalniach Zagłębia Ruhry po restrukturyzacji.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autorki: Monika Kędzierska

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Porównanie wiodących gałęzi przemysłu przed i po procesie restrukturyzacji

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres rozszerzony, klasa II

Podstawa programowa

XI. Przemiany sektora przemysłowego i budownictwa: czynniki lokalizacji przemysłu tradycyjnego i zaawansowanych technologii, obszary koncentracji przemysłu, rozwój i rola budownictwa w gospodarce.

Uczeń:

3) wyjaśnia zmiany struktury przestrzennej przemysłu tradycyjnego i zaawansowanych technologii na świecie oraz określa udział Polski w tych zmianach.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie restrukturyzacji przemysłu,
- wyjaśnia, na czym polega restrukturyzacja i które branże gospodarki obejmuje,
- omawia przyczyny i skutki restrukturyzacji.

Strategie nauczania: asocjacyjna, operacyjna

Metody i techniki nauczania: metoda tekstu przewodniego, dyskusja, mapa myśli, burza mózgów

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w grupach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: tablica interaktywna/monitor dotykowy/tablety, e-materiał, atlasy geograficzne

Materiały pomocnicze

Wieloński A., *Geografia przemysłu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005.

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę zajęć, zadając pytania: czym jest restrukturyzacja? jakie są jej przyczyny?
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel w formie miniwykładu na podstawie części „Przeczytaj” omawia wybrane przykłady koncentracji przemysłu oraz ich znaczenie dla gospodarki.
- Następnie prosi uczniów o zapoznanie się z grafiką interaktywną oraz wykonanie poleceń w tej części materiału.
- Nauczyciel prosi uczniów o utworzenie czterech zespołów. Każdy z zespołów otrzymuje zadanie wykonania mapy myśli prezentującej negatywne i pozytywne skutki restrukturyzacji na danym obszarze. W trakcie pracy uczniowie korzystają z atlasów geograficznych i innych dostępnych źródeł informacji.
- Uczniowie prezentują przygotowane w grupach mapy myśli, nauczyciel czuwa nad poprawnością wypowiedzi uczniów.

Faza podsumowująca

- Uczniowie rozwiązują ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”. Wybrani przez nauczyciela uczniowie bądź ochotnicy prezentują odpowiedzi.
- Nauczyciel zadaje uczniom następujące pytania: czego dowiedzieliście się na dzisiejszej lekcji? co było dla was najciekawsze? o czym chcielibyście dowiedzieć się więcej?
- Następuje krótka dyskusja podsumowująca treści poruszone podczas lekcji. W razie potrzeby prowadzący wyjaśnia kwestie sporne i problematyczne oraz odpowiada na dodatkowe pytania uczniów.
- Ocena pracy uczniów podczas zajęć.

Praca domowa

- Praca pisemna na temat pozytywnych i negatywnych skutków restrukturyzacji wybranej branży przemysłu w Polsce.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Grafika interaktywna może zostać wykorzystana na lekcji poświęconej porównaniu cech przemysłu tradycyjnego i zaawansowanych technologii (zakres podstawowy: XI. 2).